

**ҚОНУНИ
ҚУМҲУРИИ ТОЧИКИСТОН**

Дар бораи фарҳанг

(Ахбори Маҷлиси Олии Қумҳурии Тоҷикистон соли 1997, № 23-24, мод. 352; соли 2001, № 4, мод.143; соли 2003, №12, мод. 691; соли 2008, №10, мод.819; соли 2009, № 8, мод.499; Қонуни ҚТ аз 28.06.11с., №734)

Моддаи 1. Мақсади Қонуни мазкур

Қонуни мазкур ҳуқуқҳои конституционии шаҳрвандонро дар фаъолияти фарҳангӣ таъмин ва ҳимоя намуда, муносибатҳои ҳуқуқии субъектҳои фаъолияти фарҳангиро ба танзим мебарорад ва сиёсати давлатро дар соҳаи фарҳанг муайян мекунад. (ҚЧТ аз 5.08.09, № 544)

Моддаи I. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- *фарҳанг* - маҷмуи арзишҳои моддӣ ва маънавӣ, ки инсоният онҳоро офарида, бо мақсади рушди маънавии шахе истифода мебарад;
- *фаъолияти эҷодӣ* - фаъолияти, ки ба офаридани арзишҳои фарҳангӣ алоқаманд аст;
- *мероси фарҳангӣ* - маҷмуи арзишҳои фарҳангӣ, ки дорои аҳамияти миллию давлатӣ буда, моликияти истисноии Қумҳурии Тоҷикистон мебошанд;
- *мероси гайримоддӣ фарҳангӣ* - анъана ва воситаҳои шифоҳии ифода, аз ҷумла забон, урфу одат, маросиму ҷашнҳо, донишу малакаҳои ба табиату сайёра ва ҳунарҳои анъанавӣ вобаста, инчунин ашёву воситаҳои иҷрои онҳо;
- *муассисаи фарҳангӣ* - шахси ҳуқуқӣ, ки мутобиқи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон таъсис ёфта, самти асосии фаъолияти он ба соҳаи фарҳанг алоқаманд аст;
- *қорменти соҳам фарҳанг* - шахси воқеӣ, ки фаъолияти он ба ҳифз, рушд, интишору истифодаи арзишҳои фарҳангӣ ва ҷалби шаҳрвандон ба ин арзишҳо алоқаманд аст;
- *фаъолияти фарҳангӣ* - фаъолияти шахсонӣ воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки ба эҷод, истеҳсол, эҳё, ҳифз, рушд, интишор ва истифодабарии арзишҳои фарҳангӣ марбут аст;
- *мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи фарҳанг* - мақомоти давлатӣ, ки сиёсати давлатиро дар соҳаи фарҳанг амалӣ менамояд;
- *сарватҳои фарҳангӣ* - воситаҳои моддӣ ва маънавӣ дорои хусусиятҳои дунявӣ динӣ ва дигар арзишҳо, ки аҳамияти таърихӣ, илмӣ бадеӣ ва фарҳангӣ доранд;
- *мероси фарҳангӣ милли* - арзишҳои фарҳангӣ, ки дорои аҳамияти таърихӣ фарҳангӣ буда, ба Федерати давлатӣ объектҳои мероси таърихӣ фарҳангӣ ворид карда шудаанд;
- *иттифоқи эҷодӣ* - иттиҳодияи ҷамъиятии қормандони эҷодӣ касбии як ё якҷанд равиҳои фарҳангӣ, ки дар асоси узвияти инфиродӣ таъсис ёфтааст. (ҚЧТ аз 28.06.11с., №734)

Моддаи 2. Доираи амали Қонуни мазкур

Қонуни мазкур фаъолияти фарҳангиро дар соҳаҳои зерин танзим менамояд:

- ошкор, омӯзиш, ҳифз, тарғиб ва истифода намудани ёдгориҳои таърихӣ фарҳангӣ;
- адабиёти бадеӣ, кинематография, санъати сахнаӣ, рақсӣ, мусиқӣ, тасвирӣ, суратгирӣ ва дигар намуду навъҳои (жанрҳои) санъат;
- касбу ҳунари бадеӣ халқ, намудҳои фарҳангӣ халқӣ, забонҳо, лаҳҷаҳо, фолклор, анъанаву маросимҳо, топонимҳои таърихӣ;
- эҷодиёти бадеӣ ҳаваскорон;
- қор осорхона ва ҷамъоварию гурӯҳбандӣ қордони ёдгориҳои таърихӣ фарҳангӣ;
- таъбу нашри китоб, фаъолияти китобдорӣ ва фаъолияти дигар фарҳангӣ, ки бо эҷоду ташвиқи китоб ва истифодаи он вобаста аст, инчунин фаъолияти муассисаҳои бойгонӣ; (ҚЧТ аз 28.06.11с., №734)
- телевизион, радио ва дигар воситаҳои намоиш, шунавонидан, дар мавриди офаридан ва густариши сарватҳои фарҳангӣ;
- тарбияи зебоиписандӣ (эстетикӣ), маълумоти бадеӣ, фаъолияти педагогӣ дар ин соҳа;
- тадқиқоти илмӣ дар соҳаи фарҳанг;
- мубодилаи фарҳангии байналмилалӣ;

- истеҳсоли мавод, таҷҳизот ва воситаҳои дигари марбут ба нигоҳ доштан, офаридан, интишор ва азхудкунии сарватҳои фарҳангӣ;
- фаъолияти дигаре, ки тавассути он сарватҳои фарҳангӣ эҷод, ҳифз ва азхуд карда мешаванд.

Моддаи 3. Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи фарҳанг

Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи фарҳанг ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад. (ҚҶТ аз 5.08.09, № 544)

Моддаи 4. Принципҳои асосии сиёсати давлат дар соҳаи фарҳанг

- Сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи фарҳанг ба принципҳои зайл асос меёбад;
- дастраси умум будани сарватҳои фарҳанг;
  - озодии фаъолияти эҷодӣ;
  - мусоидат кардан ба инкишофи қувваҳои эҷодии шаҳрвандон;
  - эътирофи гуногунакидагӣ ва муносибат ба ҷараёни эҷодӣ;
  - ҳимояи фарҳанги ҳамаи халқи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
  - баробарҳуқуқии тамоми сокинони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар эҷод, истифода ва интишори сарватҳои фарҳангӣ;
  - ҷанбаи умумимиллӣ, илмӣ, дунявӣ ва башардӯстона доштани фарҳанг;
  - ҷалби фаъолони ҷомеа ба сарватҳои фарҳанги умумимиллӣ ва умумибашарӣ;
  - истифодаи моҳиронаи сарватҳои фарҳангӣ дар тарбияи ахлоқии одамон;
  - тақомул ва густариши робитаҳои фарҳангии Тоҷикистон бо кишварҳои хориҷӣ;
  - ҷанбаи демократӣ ва давлатию ҷамъиятӣ доштани идоракунии фарҳанг, афзун намудани нуфузи **иттиҳодияи** ҷамъиятӣ ва ташкилотҳои эҷодӣ дар фаъолияти фарҳангӣ.

Моддаи 5. Ҳуқуқи шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи фарҳанг

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар қаламрави он қатъи назар аз миллат, наҷод, ҷинс, забон, маълумот, эътиқоди динӣ, вазъи иҷтимоӣ, молу мулк, хусусияти касбу кор ҳуқуқ доранд;

- аз комёбиҳои фарҳанги умумимиллӣ ва умумиинонӣ озодона истифода баранд;
- аз рӯи майлу рағбат ва қобилияти хеш дар ҳамаи намудҳои фаъолияти эҷодии касбӣ ва ғайрикасбӣ шуғл варзанд;
- соҳибҳуқуқи (муаллифи) моликияти зеҳнӣ бошанд, сирри ҳунари худро маҳфуз доранд, ба дастовардҳои эҷодии худ ихтиёрдорӣ намоянд;
- сарватҳои маънавӣ, зебоиписандӣ ва ғайраро озодона интиҳоб кунанд ва дар ҳифзи фарҳангӣ миллии хеш дар ҳимояи давлат бошанд;
- сарватҳои фарҳангӣ, захираҳои китобхонаҳо, осорхонаю бойгонҳои давлатиро озодона истифода кунанд. Маҳдудиятро барои истифодаи сарватҳои фарҳангӣ қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад;

-маълумоти башардӯстонаю бадеиро бе маҳдудият гиранд, шакл ва тарзи таҳсилро озодона интиҳоб намоянд; (ҚҶТ аз 5.08.09, № 544)

- нисбат ба мерос ва дастовардҳои муосири фарҳангӣ ғамхор бошанд;
- молики **молу мулки** аҳамияти таърихиву фарҳангӣ, коллексияҳо, биноҳо, иншоот, ташкилот, муассисаҳо, корхона ва объектҳои дигари фарҳангӣ бошанд. Тартиби соҳиб шудан ва истифодаи иншоотҳои (объектҳои) фарҳангиро қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим менамояд;
- мутобиқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон барои инкишофи сарватҳои фарҳангӣ ташкилот, муассисаҳо ва корхонаҳо, ассотсиатсияҳо, иттифокҳои эҷодӣ ва дигар **иттиҳодияҳои** ҷамъиятиро таъсис диҳанд, дар соҳаи фаъолияти фарҳангӣ тибқи тартибе, ки қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд, вазифаи миёнаравиро адо кунанд;
- мутобиқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа намоишҳоро ба омма пешниҳод кунанд ва фуруши маҳсули фаъолияти эҷодии хешро ташкил дода, бо риояи **қонунгузорию он кишварҳо** ба фаъолияти фарҳангӣ машғул шаванд, ташкилотҳои фарҳангӣ таъсис диҳанд.

Моддаи 6. Ҳуқуқи гурӯҳҳои миллӣ ва этникӣ

Намояндагони ҳама гуна ақалиятҳои миллӣ ва этникӣ, ки дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон зиндагонӣ мекунад, ба нигоҳдорӣ, густариш ва ҳифзи фарҳангӣ миллии хеш, ташкили корхона ва муассиса, иттиҳодия, марказ ва ҷамъиятҳои миллии фарҳангӣ ҳуқуқ доранд.

Ҷумҳурии Тоҷикистон ба марказҳои миллии фарҳангӣ, ҷомеаҳои миллӣ, ассотсиатсияҳо, муассисаҳои таълимӣ ва дигар ташкилотҳои фарҳангии ҳамватанони берун аз ҳудуди ҷумҳурӣ кӯмак мерасонад, чиҳати бастанӣ созишномаҳои байналмилалӣ дар ин соҳа тадбирҳо меандешад ва ҳуқуқҳои онҳоро ҳимоя менамояд.

Моддаи 7. Ҳуқуқи шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд дар соҳаи фарҳанг

Шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд дар соҳаи фаъолияти фарҳангӣ бо шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба истиснои ҳолатҳои, ки қонун пешбинӣ намудааст, ҳуқуқи баробар доранд.

Моддаи 8. Сарватҳои фарҳанги миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ба таркиби сарватҳои фарҳанги миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон бозёфтҳои археологӣ, ёдгориҳои таърихӣ ва фарҳангӣ, коллексияҳои нодиру ашёҳои қадимӣ ва асарҳои санъат, аз қабили мусаввараҳо, осори наққошӣ, расмҳо, мучассамаҳо, номҳои аҳамияти таърихӣ дошта, асарҳои ороишӣ (дизайнерӣ), китобҳои дастнавис, дастхатҳои муаллифон, катибаҳо, ҳуҷҷатҳои таърихӣ, нусхаҳои нодир, оромгоҳҳои шахсиятҳои маъруф, боғот ва манзараҳои табиӣи дорои аҳамияти фарҳангӣ дошта ва ғайра дохил мешаванд.

Сарватҳои фарҳанги миллӣ, ки моликияти ҷамъиятӣ, кооперативӣ, омехта, муштарак, шахсӣ ва хусусӣ ҳисоб меёбанд дар асоси қонун сабти ном шуда, дар фаъолияти фарҳангӣ истифода мешаванд.

Моддаи 8¹. Мероси ғайримоддӣ фарҳангӣ

Мероси ғайримоддӣ фарҳангӣ маҷмӯи шаклҳои фаъолияти фарҳангӣ ва тасаввуроти ба анъанаҳо асосёфта аст, ки эҳсоси хусусияти хос ва робитаи наслҳоро ташаккул медиҳад. Ба таркиби мероси ғайримоддӣ фарҳангӣ урфу одат, шаклҳои тасаввуроту ифода, допишу малака, забон, дostonҳои шифоӣ, мусиқӣ, рақс, бозӣҳо, устуратиносӣ, маросимҳо, хунароҳо, шаклҳои анъанавии робита, тасаввуроти экологӣ, рамзу аломатҳо дохил мешаванд.

Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои таъмини қифзи мероси ғайримоддӣ фарҳангӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон чораҳои зарурӣ меандешад, аз он ҷумла:

- сиёсати давлатиро барои баланд бардоштани нақши мероси ғайримоддӣ фарҳангӣ дар ҷомеа амалӣ менамояд;
- унсурҳои гуногуни мероси ғайримоддӣ фарҳангиро бо иштироки ҷамъиятҳо, гурӯҳҳо ва ташкилотҳои дахлдори ғайриҳуқуматӣ муайян менамояд;
- барои тарбқияи мутахассисон дар соҳаи идораи мероси ғайримоддӣ фарҳангӣ чораҳои дахлдор меандешад;
- ба таҳқиқоти ҳамаҷонибаи мероси ғайримоддӣ фарҳангӣ мусоидат мекунад;
- ҳамкориҳои байналмилалиро оид ба ҳифзи мероси ғайримоддӣ фарҳангӣ ба роҳ мемонад.

Мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи фарҳанг Феҳристи мероси ғайримоддӣ фарҳангиро, ки ба ҳифзи бетаъхир эҳтиёҷ дорад, тартиб дода, чиҳати амалӣ намудани он чораҳо меандешад. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Моддаи 9. Паҳн ва дастрасӣ омма намудани сарватҳои фарҳанги миллӣ

Паҳн ва оммавигардонии меросу комёбиҳои фарҳанги миллии Ҷумҳурии Тоҷикистонро муассисаҳои театрию консертӣ, киною видеонамоишдиҳӣ, тамошогоҳҳо, китобхонаҳо, бойгонихо, клубҳо, қасру хонаҳои фарҳанг, боғҳои фарҳангу истироҳат, марказҳои фарҳангӣ фароғатӣ, намоишгоҳҳо, осорхонаҳо, ҷойҳои муқаддаси таърихӣ табиӣ, телевизион ва радио, созмонҳои эҷодӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятии қормандони фарҳангу санъат, муассисаҳои сайёҳӣ, таълимгоҳҳои фарҳанг ва санъат, марказҳои паҳнкунандаи донишҳои илмию техникӣ, марказҳои фарҳангиву фароғатии беруназмактабӣ, идораҳои рӯзномаю маҷаллаҳо, нашриётҳо ва ғайра амалӣ мегардонанд.

Корхона, муассиса ва ташкилотҳои, ки дорои ваколати паҳн ва оммавигардонии меросу комёбиҳои фарҳанги миллӣ ва фарҳангу санъат ҳастанд, ҳуқуқи таҳия ва қабули барномаҳои эҷодӣ, репертуар, интиҳоби жанр, намуд, услуб ва равияҳои мухталифи эҷодӣ ва инчунин интиҳоби роҳу тарзҳои паҳн ва оммавигардонии мероси фарҳангӣ ва комёбиҳои фарҳангу санъатро доранд.

Паҳн ва оммавиғардонии мероси волои фарҳангӣ, илмӣ ва адабии классикони тоҷик, намудҳои пураарзиши мероси фарҳанги классикӣ ва дастовардҳои маданияти муосири ҷаҳонӣ тавассути маблағгузори мақсаднок ва сиёсати андоз қадр ва дастгирӣ карда мешаванд.

Паҳн ва оммавиғардонии асарҳое, ки ба зуран сарнагун кардани сохти конститутсионӣ, ҷанг, зӯрварӣ, бераҳмӣ, поймолкунии ҳуқуқҳои наҷодиву миллӣ, адовати мазҳабӣ даъват мекунанд таҳқири шахсиятро раво медонанд, шаъну эътибори миллиро паст мезананд, фахшу бадахлоқиро тарғиб менамоянд, манъ аст.

Маҳдуд ва манъ кардани истифодаи мероси фарҳангӣ, фаъолияти фарҳангӣ ва маҳсули онро қонун муайян мекунад.

Моддаи 10. Аз ҷумҳурӣ баровардан ва баргардонидани сарватҳои фарҳангӣ

Аз ҷумҳурӣ берун баровардан ва баргардонидани сарватҳои фарҳангӣ мутобики Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи берун баровардан ва дохил кардани сарватҳои фарҳангӣ» амалӣ карда мешавад.

Моддаи 11. Феҳристи давлатии сарватҳои фарҳанги миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Феҳристи давлатии сарватҳои фарҳанги миллии Ҷумҳурии Тоҷикистонро Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиб медиҳад.

Моддаи 12. Муқаррарот оид ба молу мулки сарватҳои фарҳанги миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Беиҷозат мубодила, иваз, нобуд, тағйири ҷой, нусхабардорӣ, тармими молу мулки ба **Феҳристи** давлатии сарватҳои фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон воридшуда манъ аст. Бе чунин иҷозат молу мулки бутуни дорои арзиши махсуси таърихӣ, бадеӣ ва зебоиписандиро аз ҳам ҷудо ва пароканда кардан манъ аст.

Истифодаи сарватҳои ба **Феҳристи** давлатии сарватҳои фарҳанги миллии дохилшуда берун аз таъиноти таърихӣ, бадеӣ ва динӣ манъ аст.

Молу мулки мансуби масҷидҳо, **калисо ва дигар ибодатгоҳҳои мазҳабӣ**, ки ҳамчун сарватҳои фарҳанг ё худ арзишҳои фарҳанги миллии шинохта шудаанд, дар доираи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи озодии вичдон ва иттиҳодияҳои динӣ» ва вобаста ба таъиноташон истифода мешаванд.

Муассисаҳои фарҳанг ва санъат дар истифодаи ёдгориҳои меъморӣ ҳуқуқи афзалиятнок доранд. Ба нигоҳдорӣ ва ҳифзи иншоотҳои сарватҳои фарҳанги миллии соҳибон ё худ истифодабарандагон масъуланд. Иҷро накардани ўҳдадориҳои мазкур боиси маҳрум шудан аз ҳуқуқи додашуда мегардад.

Дар сурате, ки субъект барои нигоҳдории объектҳои сарватҳои фарҳанги миллии дар ихтиёраш буда имконияти моддӣ надошта бошад, хароҷоти онро давлат ба зимма мегирад.

Моддаи 13. Фаъолияти эҷодӣ

Ҷумҳурии Тоҷикистон озодии фаъолияти эҷодиро эътироф карда, давлат ба он даҳлат намекунад. Давлат фаъолияти эҷодиро дастгирӣ карда ба рушди он ёрии моддию маънавӣ мерасонад, эҷодиётро аз даҳлати муассисаҳо, корхонаҳо, ташкилотҳо, ҳизбҳо ҳимоя мекунад, барои амалӣ гаштани маҳсули эҷодкор мадад мерасонад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои инкишофи ҳамаи намудҳои фаъолияти эҷодии касбӣ, ғайрикасбӣ (ҳаваскорӣ), санъати театрӣ, тасвирӣ, мусиқӣ, кино, сирк, телевизион, радио, эҷодиёти бадеии халқ, эҷодиёти касбии анъанавӣ, фаъолияти эҷодии устодони халқӣ ва ғайра, шароитҳои зарурӣ муҳайё карда, барои гирифтани маълумоти касбӣ, такмили ихтисос, дар **иттиҳодияҳо**, ассотсиатсияҳо, ҷамъиятҳо ва маҳфилҳои эҷодӣ озодона муттаҳид шудан қафолат медиҳад.

Корманди касбии эҷодӣ шаҳрванди ҷумҳурӣ ё шахси хориҷие ҳисоб меёбад, ки барои ӯ фаъолияти эҷодӣ, асоси меҳнат ва сарчашмаи даромад мебошад.

Мавҷудияти яке аз омилҳои зерин шартӣ эътирофи корманди касбии эҷодӣ мебошад:

- гирифтани музд барои фаъолияти эҷодӣ;
- бақайдгирии фаъолият ҳангоми муқарраркунии андоз;
- гирифтани маълумоти касбӣ дар муассисаҳои таълимӣ ё худ дар назди мутахассис ё устоди дар соҳаи фаъолияти эҷодӣ расман эътирофшуда;
- сазовори унвонҳои фахрӣ, мукофотҳои касбӣ шудани кормандони эҷодӣ;

- аз тарафи мутахассисон ва чомае ҳамчун эҷодкор эътироф гаштани он;
- узвияти шахс дар ташкилотҳои касбӣ эҷодӣ (иттифоқҳо ва ассотсиатсияҳои эҷодӣ).

Моддаи 14. Идоракунии низоми фарҳанг дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ба низоми мақомоти давлатии идоракунии фарҳанг дар Ҷумҳурии Тоҷикистон инҳо дохил мешаванд:

- Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Вазорату идораҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дорои ташкилот, корхона ва муассисаҳои фарҳанг мебошанд;
- мақомоти ҳокимияти иҷроия дар маҳалҳо.

Моддаи 15. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи фарҳанг

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи фарҳанг корҳои зайлро анҷом медиҳад:

- сиёсати давлатро дар соҳаи фарҳанг муайян ва амалӣ менамояд;
- кафолати қонеъ гардондани эҳтиёҷоти фарҳангии шаҳрвандон ҳимояи ҳуқуқи онҳоро дар соҳаи фаъолияти фарҳангӣ таъмин менамояд;
- барномаҳои ҷумҳуриявӣ, инчунин байнидавлатӣ ва байналмилалӣ инкишофи фарҳангро баррасӣ ва тасдиқ намуда, онҳоро бо воситаҳои моддӣ ва молиявӣ таъмин менамояд;
- тартиби таъсис намудан, аз нав ташкил кардан, барҳам додан, тағйири ҷой кардан, нусхабардорӣ намудан ва таъмири иншоотҳои дорои арзиши махсуси таърихӣ ва эстетикӣ муайян мекунад;
- стратегияи барномаҳои мақсадноки ҷумҳуриявӣ фарҳангиро муайян ва тасдиқ мекунад;
- ҳифзи иҷтимоӣ ва ҳуқуқии кормандони соҳаи фарҳангро таъмин мекунад;
- тараққиёти инфраструктураи соҳаи фарҳангро таъмин менамояд;
- таъминоти молиявӣ иқтисодии муассисаҳои фарҳанг ва хизматрасонии фарҳангии аҳолиро муайян мекунад;
- таъсис ва фаъолияти муассисаҳои фарҳанги давлатӣ ва ғайридавлатӣ, аз ҷумла муассисаҳои фарҳангии хусусиро ҳавасманд гардонидан, ба инкишофи заминаи моддӣ ва техникаи онҳо мусоидат мекунад;
- маблағгузорию буҷетии муассисаҳои давлатии соҳаи фарҳангро ба роҳ мемонад ва дар мавриди зарурат, дар маблағгузорию ташкилотҳои фарҳангии ғайридавлатии соҳаи фарҳанг ҳисса мегузорад;
- ба монополияи давлатӣ дар соҳаи фаъолияти фарҳангӣ роҳ наметад.

Моддаи 16. Ваколати мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи фарҳанг

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи фарҳанг Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон корҳои зеринро амалӣ мегардонад:

- татбиқи сиёсати давлат дар соҳаи фарҳанг;
- эҳё, ҳифз, инкишоф, интишори сарватҳои фарҳанги миллий;
- дастраси умум гардондани мероси фарҳанги миллий ва умумибашарӣ;
- сабти ном ва муайян намудани тартиби истифодаи мероси фарҳанги миллии хориҷи кишвар;
- ташкили ҳамкории фарҳангии байналмилалӣ, барқарор намудани робитаҳои фарҳангӣ бо давлатҳои хориҷӣ ва ташкилотҳои байналмилалӣ соҳаи фарҳанг;
- муқаррар намудани тартиби таъсис ва барҳам додани муассисаҳои соҳаи фарҳанг;
- ташкили таълиму тарбияи мутахассисон, такмили ихтисоси онҳо, ташкили тадқиқоти илмӣ дар соҳаи фарҳанг;
- бо иттилоот ва маводи илмӣ-методӣ таъмин кардани муассисаҳо;
- ҳавасманд кардани фаъолияти шаҳрвандон, аз ҷумла ба воситаи татбиқи сиёсати давлатии андозситонӣ ва нархгузорӣ бо мақсади ҷалб намудани кӯдакон ба кори эҷодӣ, инкишофи фарҳанг, машғул шудан ба худомӯзӣ, санъати ҳаваскорӣ, ҳунармандӣ;
- ташкили шароит барои таълими ибтидоии бадеӣ, тарбияи умумии зебоишиносӣ, пеш аз ҳама ба тариқи гуманитарӣ кардани соҳаи маориф, дастгирӣ ва тараққӣ додани шабакаи муассисаҳо ва ташкилотҳо – мактабҳои санъат, студияҳо, курсҳо, нигоҳ доштани хизматрасонии асосии бепули китобхонаҳои ҳамаи идораҳои ташкилотҳо, инчунин санъати ҳаваскорӣ (эҷодиёти бадеии ҳаваскорӣ);

- мусоидат ба ривочи хайрия ва талабот дар соҳаи фарҳанг;
- ташкили шароит ва сарпарастӣ барои инкишофи фарҳанг, санъат, адабиёт ва намудҳои дигари фаъолияти фарҳанги миллӣ;
- муайянкунӣ, бақайдгирӣ, омӯзиш, тармим ва ҳифзи ёдгориҳои таърихи фарҳанг, ҳифз ва истифодаи ёдгориҳои таърихи фарҳанг, ки моликияти шахсӣ ва коллективӣ ҳисоб меёбанд, кафолат додан ба афзалияти соҳиб шудан ба ёдгориҳои таърихи фарҳанг;
- ба роҳ мондани ҳисоботи расмӣ оморӣ дар соҳаи фарҳанг, таъмини эътимоднокии ва дастрасии он;
- таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳаи фарҳанг;
- ҳамоҳангсозии фаъолияти тамоми муассисаҳои фарҳанг, новобаста аз тобеияти идоравӣ ва шакли моликияти онҳо;
- муайян намудани қоидаҳои баҳисобгирии муассисаҳо, гурӯҳҳо ва дастаҳои ҳунари дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- муқаррар кардани қоидаҳо ва тартиби сафарҳои ҳунари аз Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ба Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- андешидани тадбирҳо барои ҳифз, рушд ва истифодаи мероси гайримоддӣ фарҳанги. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Моддаи 17. Салоҳияти вазорат, ташкилот ва идораҳои дигар дар соҳаи фарҳанг

Вазоратҳо, ташкилотҳо ва идораҳои дигари Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мувофиқа бо Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон ӯҳдадоранд:

- муассисаҳои тобеи фарҳангӣ ташкил намуда, онҳоро бо маблағ заминаи моддӣ-техникӣ, мутахассисон таъмин кунанд;
- самтҳои афзалиятноки онҳоро муайян созанд;
- риояи санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳаи фарҳангро таъмин намоянд; (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)
- низомномаҳои умумии муассисаҳои фарҳангро, ки ба ихтиёри онҳо дода шудаанд ва ё ба онҳо итоат мекунанд тасдиқ ва амалӣ намоянд;
- барномаҳои соҳавии инкишофи фаъолияти фарҳангии муассисаҳои тобеашонро тасдиқ ва дар амал татбиқ намоянд;
- новобаста аз тобеияти идоравӣ дар ташкили фаъолияти фарҳангӣ иштирок намуда, қори муассисаҳои фарҳангро мутобик гардонанд;
- роҳбарии методии муассисаҳои тобеи худро таъмин намоянд;
- тартиби тақмили ихтисос ва аттестатсияи кормандони муассисаҳои фарҳангии тобей худро ба роҳ монанд;
- доир ба инкишофи фаъолияти фарҳангии муассисаҳои тобеашон тадбирҳои дигари амалӣ андешанд.

Моддаи 17¹. Ваколатҳои мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар соҳаи фарҳанг

Мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар соҳаи фарҳанг ваколатҳои зерин доранд:

- таҳия, тасдиқ ва татбиқи барномаҳои рушди фарҳанг дар ҳудуди марзӣ маъмурии дахлдор;
- танзими фаъолияти муассисаҳои фарҳангии ҳудуди марзӣ маъмурии дахлдор;
- ташкили озмунҳо, фестивалҳо ва намоишҳои вилоятӣ, шаҳри ва ноҳиявӣ;
- эҳё, ҳифз, ниғаҳдорӣ ва истифодаи объектҳои мероси таърихӣ фарҳангӣ;
- пешниҳод намудани таклиф ба мақомоти ваколатдор барои ба Феҳристи давлатии объектҳои мероси таърихӣ фарҳангӣ ворид намудани номи ёдгориҳои дорои аҳамияти таърихӣ фарҳангӣ;
- мусоидат намудан ба рушди забон, адабиёт, санъати касби, танзими анъана ва расму оинҳо;
- амалӣ намудани дигар ваколатҳои, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян кардааст. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Моддаи 18. Низоми муассисаҳо, идораҳо ва ташкилотҳои соҳаи фарҳанг

Ба муассисаҳо, корхонаҳо ва ташкилотҳои фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон инҳо дохил мешаванд: радио ва телевизион, театрҳо, филармонияҳо, оркестрҳо, ансамблҳо, коллективҳои дигари эҷодӣ, осорхонаҳо, китобхонаҳо, бойгонӣҳо, кинотеатрҳо, намоишгоҳҳои бадеӣ, клубҳо, марказҳои дизайнерӣ, тадқиқотӣ ва тармимӣ, мамнӯъгоҳҳо ва минтақаҳои фарҳангии таърихӣ.

Муассисаҳо, корхонаҳои фарҳанг танҳо дар сурати мавҷуд будани заминаи моддӣю техникаии бо

меъёрҳои хизматрасони фарҳангии аҳоли мутобиқ, таъсис дода мешаванд.

Моддаи 19. Тарбия, бозомӯзӣ, такмили ихтисос ва аттестатсияи кормандони соҳаи фарҳанг

Кормандони соҳаи фарҳангу санъат сарфи назар аз мансубияти идоравӣ ӯҳдадоранд, ки ба тарбияи бадеӣ, зебоиписандӣ, омӯзишу бозомӯзӣ машғул гарданд, ихтисосашонро такмил диҳанд, аттестатсия шаванд.

Муассисаҳои фарҳанг, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ барои коней гардондани талаботи худ дар таҳияи барномаҳои таълиму тарбияи мутахассисони баландихтисос иштирок менамоянд.

Ба муассисаҳои таълимии фарҳангу санъат ҳуқуқ дода мешавад, ки бе мӯҳлатҳои муқарраршуда ба сафи донишҷӯён довталабонеро қабул кунанд, ки дар ин ё он соҳаи нодири фарҳангу санъат истеъдоду қобилияти фавқуллода доранд ё худ ғолиби озмунҳои ҷумҳурӣ мебошанд.

Муассисаҳои давлатии фарҳанг барои бозомӯзӣ, такмили ихтисоси кормандони худ шароит фароҳам меоранд.

Муассисаҳои таълимӣ ва курсҳои такмили ихтисоси кормандони фарҳангу санъат вазифадоранд, ки дархостҳои муассисаҳои давлатии фарҳангро оид ба такмили ихтисоси кормандон иҷро кунанд. Такмили ихтисоси кормандони муассисаҳои ғайридавлатии фарҳанг дар асоси шартномаҳо ташкил мешавад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ташкили муассисаҳои таълимии хусусӣ ва кооперативии фарҳангу санъат иҷозат дода мешавад.

Аз аттестатсияи навбатӣ гузаштани ҳамлаи кормандони фарҳанг, роҳбарони мақомоти давлатии соҳа, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳои фарҳанг ҳатмӣ мебошад.

Мақомоти идории давлатӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳои фарҳанг, иттифоқҳои эҷодӣ ва дигар иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ барои дар хориҷа тайёр кардан, бозомӯзӣ ва анҷоми такмили ихтисоси кормандони фарҳанг мусоидат мекунанд; ҳамчунин ба тоҷикони берун аз ҳудуди Тоҷикистон имкон медиҳанд, ки бепул ё пулакӣ дар муассисаҳои таълимии ҷумҳурӣ аз рӯи ихтисосҳои соҳаи фарҳанг маълумоти махсус гиранд.

Моддаи 20. Тартиби таъсис, азнавташкилдихӣ ва барҳамдиҳии муассисаҳои фарҳангӣ

Тартиби таъсис, азнавташкилдихӣ ва барҳамдиҳии муассисаҳои фарҳангӣ тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Моддаи 21. Ҳуқуқи моликият дар соҳаи фарҳанг

Ҳуқуқи моликият дар соҳаи фарҳанг тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Моддаи 22. Маблағгузориҳои соҳаи фарҳанг ва фаъолияти фарҳангӣ

Асоси кафолатҳои давлатии ҳифз ва рушди соҳаи фарҳанг дар Ҷумҳурии Тоҷикистон маблағгузориҳои давлатӣ мебошад.

Маблағгузориҳои ҳарсолаи рушди соҳаи фарҳанг ба қадри зарурат ва тибқи имкониятҳои мавҷуда асосан аз буҷети ҷумҳурӣ ва буҷетҳои маҳаллӣ сурат мегирад.

Маблағгузориҳои соҳаи фарҳанг ҳангоми таҳияи буҷет дар тамоми сатҳҳо дар сатри алоҳида нишон дода мешавад. Маблағҳои эҳсонкоронаи шахсони воқеӣ за ҳуқуқӣ, даромадҳо аз лотереяҳо, музоядаҳо, намоишҳо, фурӯши когазҳои қиматнок ва дигар манбаъҳои маблағгузорӣ, ки ба қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолиф нестанд, метавонанд барои рушди соҳаи фарҳанг истифода бурда шаванд. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Воридоти маблағҳо аз сарчашмаҳои ғайрибуҷетӣ ба ихтисори маблағгузориҳои буҷетии рушди соҳаи фарҳанг асос шуда наметавонад.

Маблағҳо барои рушди соҳаи фарҳанг танҳо ба мақсадҳои сарф карда мешаванд, ки дар низомномаҳои муассисаҳои фарҳанг пешбинӣ шудаанд. Низомномаро мақомоти ваколатдори давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилот ва шаҳрвандон мустақилона ва ё худ бо усули шартномавӣ метавонанд барои маблағгузориҳои фаъолияти фарҳангӣ ҳазинаҳо таъсис диҳанд. Ташкил ва фаъолияти чунин ҳазинаҳо дар асоси оинномаи мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқшудаи онҳо сурат мегирад. Мақомоти давлатӣ ва худидоракунии маҳаллӣ метавонанд дар таъсиси ин захираҳо ҳаммуассис бошанд.

Моддаи 23. Захираҳои молиявии муассисаҳои фарҳанг

Муассисаҳои фарҳанг хароҷоти худро аз ҳисоби маблағҳои муассис (муассисон), даромадҳои фаъолияти худ, даромадҳо ва воридоти дигаре, ки қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон иҷозат медиҳад, мепӯшонанд.

Фаъолияти муассисаҳои давлатии фарҳанг аз тарафи муассисон дар асоси шартномаҳо ва на камтар аз меъёрҳои молиявии муқарраршудаи давлатӣ оид ба ҳар як навъу намуди муассисаҳои фарҳанг маблағгузорӣ мешавад. **Маблағҳое, ки аз сарчашмаҳои дигар ворид мешаванд, боиси кам шудани меъёр ва ҳаҷми мутлақи маблағгузорӣ намегарданд.**

Фаъолияти муассисаҳои ғайридавлатии фарҳанг дар асоси шартномаҳои байни муассис (муассисон) ва муассисаҳои фарҳанг маблағгузорӣ мешаванд.

Ҳуқуқи муассисаҳои фарҳанг ба гирифтани хайрия (ҳадя, ёрии пулӣ) аз **шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии ватанию хоричӣ**, инчунин аз ташкилотҳои байналмилалӣ маҳдуд карда намешавад.

Маблағҳо мувофиқи оинномаи муассисаҳои фарҳанг истифода мешаванд. Маблағҳои дар давоми давраи ҳисоботӣ истифоданашуда аз муассисаҳои фарҳанг пас гирифта ва ё ба ҳисоби соли оянда гузаронида намешаванд.

Моддаи 24. Фаъолияти соҳибкории муассисаҳои давлатии фарҳанг

Муассисаҳои давлатии фарҳанг дар доираи оинномаи худ ба фаъолияти соҳибкорӣ ҳақ доранд.

Ба фаъолияти соҳибкории муассисаҳои давлатии фарҳанг инҳо дохил мешаванд:

- савдои молҳо ва таҷҳизот;
- хизмати миёнаравӣ;
- ҳиссагузорӣ дар фаъолияти корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳои тиҷоратӣ (аз ҷумла фарҳанг);
- харидани саҳмияҳо, вомбаргҳо, коғазҳои арзишноки дигар ва ба тавассути онҳо ба даст овардани фоида - дивидендҳо, фоизҳо.

Ба фаъолияти соҳибкори машғул шудани муассисаҳои фарҳангӣ тибқи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Моддаи 25. Сиёсати инвеститсионӣ дар соҳаи фарҳанг

Дар Чумхурии Тоҷикистон барои ғани гардондан ва инкишоф додани заминаи моддӣ-техникии фарҳанг ба маблағгузори давлатии фарҳанг афзалият дода мешавад.

Тақсимоти маблағҳои асосӣ ба объектҳои таъиноти фарҳангӣ аз тарафи мақомоти марбутаи идораи давлатӣ дар асоси муҳокимаи кушод ва ошқори шаклҳои алтернативӣ муайян карда мешавад.

Барои сохтмони муассисаҳои нави фарҳанг дар навбати аввал қитъаҳои замин ҷудо карда мешавад.

(Қисми сеюми моддаи 25 хориҷ карда шуд Қонуни ҚТ аз 28.06.11с., №734)

Моддаи 26. Инкишофи фарҳанг дар деҳот

Дар деҳоти Чумхурии Тоҷикистон аз ҷониби давлат ба намудҳои мухталифи фаъолияти фарҳангӣ, ташкили муассисаҳои фарҳанг ва корҳои мансуб ба бехбудии муҳити эстетикӣ ва тақмили фаъолияти фарҳангӣ тавачҷуҳи афзалиятнок дода мешавад.

Моддаи 27. Таъмини моддию техникии муассисаҳои фарҳанг

Ба таъминоти афзалиятноки моддию техникии дар навбати аввал муассисаҳои фарҳанг, махсусан муассисаҳои хизматрасонии кӯдакон ва наврасон ҳуқуқ доранд.

Истифодаи заминаи моддию техникии ва молу мулки муассисаҳои фарҳанг берун аз таъинот манъ аст.

Мақомоти ҳокимияти давлатӣ эҳтиёҷотро ба маводи барои татбиқи барномаҳои минтақавии ҳифз ва инкишофи фарҳанг, сохтмон ва тармими объектҳои пурқимати фарҳангӣ, дастгирии давлатии фаъолияти муассисаҳои фарҳангро мутобиқи шартҳои таъмини эҳтиёҷоти давлатӣ ба маҳсулот таъмин менамоянд.

Мақомоти ҳокимияти давлатӣ сиёсати илмӣ-техникиро, ки ҷорӣ намудани техника ва технологияи навро дар фаъолияти муассисаҳои фарҳанг таъмин менамояд, таҳия ва татбиқ мекунад, тавассути додани қарзҳо ва дигар воситаҳо иштироки ташкилотҳои ғайридавлатиро дар бунёди техника ва технологияи нав барои соҳаи фарҳанг ҳавасманд мегардонанд.

Таъминот ва инкишофи заминаи моддию техникии муассисаҳои давлатии фарҳанг дар доираи маблағҳои бучетӣ ва воситаҳои пулии муассисаҳои фарҳанг ба амал бароварда мешавад.

Мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар мавриди зарурат вазифадоранд, ки ба муассисаҳои фарҳанги тобей худ дар ҳалли масъалаҳои таъмин ва тараққии заминаи моддию техникаи онҳо ёрӣ расонанд.

Мақомоти худидоракунии маҳаллӣ ва кормандони эҷодкор, коллективҳои эҷодӣ барои ташкили студияҳо, устохонаҳои бадеӣ, лабораторияҳо ва ҷойҳои дигари кории мавриди зарурати фаъолияти эҷодӣ биноҳоро барои истифода ё ба иҷора медиҳанд. Ҳаққи иҷора бояд аз ҳаҷми пардохти хизмати коммуналӣ зиёд набошад. Ба ихтиёри касе гузоштан ва ё ба мақсадҳои дигар истифода намудани ин биноҳо манъ аст.

Моддаи 28. Фаъолияти иқтисодии хориҷӣ дар соҳаи фарҳанг

Мақомоти роҳбарии ҳамаи сатҳҳо, муассисаҳои соҳаи фарҳанг мутобики Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти иқтисодии хориҷӣ» ва дигар қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд бо фаъолияти иқтисодии хориҷӣ машғул бошанд, аз номи худ бо ташкилотҳои фарҳангии хориҷӣ созишномаҳо ва дигар санадҳоро ба имзо расонанд.

Муассисаҳои фарҳанг фаъолияти иқтисодии хориҷии худро дар бобати фурӯши асарҳои санъат, маҳсули хунарҳои бадеии халқ, ашёҳои атика ва осори дигари фарҳанги мутобики қонунҳои амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд амалӣ намоянд.

Маблағҳои асъорӣ, ки аз фурӯши асарҳои санъати тасвирӣ, амалӣ-ороишӣ ва намудҳои дигари санъат, аз фаъолияти иҷроқунандагӣ дар давлатҳои хориҷӣ ба даст омада, дар асоси шартномаҳои тарафайн дар байни муаллифон, иҷроқунандагон ва миёнаравон тақсим карда шуда, аз он маблағҳо мувофиқи қонунҳои амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон андоз ситонда мешавад.

Муассисаҳои фарҳанг метавонанд аз бонкҳои ватанию хориҷӣ қарз гиранд, мувофиқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо аъсор хариду фурӯш намоянд.

Сарватҳои фарҳангии дар осорхонаҳо, нигористонҳои (галереяҳои) асарҳои санъати тасвирӣ, китобхонаҳо, бойгонӣҳо ва дигар муассисаҳои давлатии фарҳанг маҳфузро ба бадали қарз барои истифодабарӣ додан ва ё ба гарав гузоштан манъ аст.

Моддаи 29. Муносибатҳои меҳнатӣ ва тарзҳои пардохти музди меҳнати кормандони соҳаи фарҳанг

Муносибатҳои меҳнати кормандони соҳаи фарҳанг аз рӯи қонунгузори амалкунанда дар бораи меҳнат танзим мегарданд.

Шакли асосии муносибатҳои меҳнатӣ бо кормандони эҷодӣ, роҳбарон ва мутахассисони муассисаҳои давлатии фарҳанг шартномаи меҳнатӣ мебошад.

Андоза ва шартҳои пардохти музди меҳнати кормандони эҷодӣ, мутахассисон ва роҳбарони соҳаи фарҳанг тибқи санадҳои меъерии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешаванд. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Андозаи музди хизмати муаллифӣ, тартиб ва мӯҳлати пардохти он дар шартнома бо муаллиф муайян карда мешавад.

Андозаи ҳадди ақали музди хизмати муаллифон ҳамзамон бо қурби (индексатсия) андозаи нишондиҳанда барои ҳисобҳо дода мешавад.

Моддаи 30. Ҳифзи иҷтимоии кормандони фарҳанг

Шаҳрвандоне, ки дар соҳаи фарҳанг ва санъат маълумоти махсус доранд, хангоми мавҷудияти шароити баробар ҳуқуқи афзалиятноки аз рӯи ихтисос ба қор қабул шудан доранд.

Иттифоқҳои эҷодӣ, ассотсиатсияҳо, иттифоқҳои касаба ва дигар созмонҳои ҷамъиятӣ бо мақсади ҳифзи иҷтимоии коркунони эҷодӣ метавонанд ҳадамоти шуғл, ҳазинаҳои махсус барои зиёд кардани андозаи ҷубронпулӣ оид ба бекорӣ ва дароз кардани мӯҳлати пардохти он таъсис диҳанд. Маблағҳоро ба ин ҳазинаҳо метавонанд мақомоти давлатӣ низ ирсол намоянд.

Таъмини нафақаи кормандони муассисаҳои фарҳанг, инчунин таъмини имтиёзҳо барои категорияҳои алоҳидаи кормандон мутобики қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал бароварда мешавад.

Аъзои иттифоқҳои эҷодӣ ва ассотсиатсияҳо, инчунин кормандони дигари эҷодӣ, ки узви иттифоқҳои эҷодӣ нестанд ва манбаи ягонаи даромадашон музди хизмати муаллифӣ ба шумор меравад, дар сурати супоридани суғуртапулӣ ба фонди нафақа мувофиқи собиқаи қор ҳуқуқи гирифтани нафақаро доранд.

Ба мутахассисони муассисаҳои фарҳанг, ки дар деҳот, шаҳракҳои коргарнишин ва типии шаҳрӣ ҷой гирифтаанд, имтиёзҳои дода мешаванд, ки ба коркунони маориф пешбинӣ шудаанд.

Барои хатмкардагони мактабҳои олии ва миёнаи махсуси фарҳанг ва санъат ва дигар мутахассисоне, ки ба муассисаҳои фарҳангии деҳот ба кор омадаанд, тартиб ва шартҳои додани ҷубронпулии яқвақта барои ташкили хочагии шахсӣ, ки барои хатмкардагони мактабҳои олии ва техникумҳои кишоварзӣ муқаррар мегарданд, ҷорӣ карда мешаванд.

Ба кормандони муассисаҳои фарҳанг истифодаи бепули манзил, об, гармидиҳӣ, хизмати тиббӣ ва табобати ройгон, ба моликияти шахсӣ ройгон таъдир додани манзили давлатӣ, барои сохтмони манзили шахсӣ ва харидани асбобҳои гаронбаҳо додани қарзҳои имтиёзноки дарозмуддат қафолат дода мешавад.

Мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, корхонаҳо, муассисаҳо ва дигар ташкилотҳо, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ метавонанд аз ҳисоби захираҳои дохилии худ барои кормандони соҳаи фарҳанг имтиёзҳои иловагиро, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, муайян намоянд. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Моддаи 31. Мубодилаи фарҳангии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мамлакатҳои хориҷӣ

Сиёсат ва афзалиятҳои робитаҳои байналмилалӣ фарҳангии Ҷумҳурии Тоҷикистонро барномаҳои давлатии **рушди соҳаи фарҳанг** ва созишномаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дигар давлатҳо муайян мекунанд.

Самтҳои муҳими мубодилаи фарҳангии байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон инҳоянд:

- бунёди муштараки сарватҳои фарҳангӣ;
- тармими ёдгориҳои нодири таърихӣ фарҳанг;
- тайёр кардан, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси кормандони фарҳанг;
- офаридан ва татбиқи технологияи нав, воситаҳои техникӣ, таҷҳизот барои фаъолияти фарҳангӣ;
- мубодилаи усули кор, маводи таълим, китобҳои дарсӣ, барномаҳо ва воситаҳои таълим.

Моддаи 32. Ҳамкории фарҳангӣ бо ҳамватанони хориҷи кишвар

Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ҳамватанони берун аз ҳудуди ҷумҳурӣ ва ворисони онҳо иртибот барқарор намуда, барои бунёди марказҳо, муассисаҳои **рушди соҳаи фарҳанг**, хазинаҳои махсус ёрӣ расонида, ҷорабиниҳои муштараки фарҳангӣ гузаронида, ба тараққиёти фарҳанг дар хориҷа мусоидат мекунанд. Давлат барои бозгаштани ходимони ба хориҷа рафтаи фарҳанг шароит фароҳам меоварад. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳри инкишофи фаъолияти фарҳангии тоҷикони бурунмарзӣ созишномаҳои байнидавлатӣ ба имзо мерасонад.

Моддаи 33. Сарватҳои бурунмарзии фарҳангӣ ва таърихи халқи тоҷик

Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бобати баргардондани сарватҳои фарҳангӣ, ки ғайриқонунӣ ба хориҷи кишвар бурда шудаанд, сиёсати мақсаднок мегузаронад.

Сарватҳои фарҳангии ғайриқонунӣ ба хориҷа бурдари, ки муқаддасоти фарҳангии халқи Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф гаштаанд, новобаста аз ҷои ҳозираи нигоҳдорӣ, вақт ва шароити баровардан зарурати ба Ҷумҳурии Тоҷикистон бозгардонӣ доранд.

Давлат дар бобати ҳифзи сарватҳои фарҳангии Ҷумҳурии Тоҷикистон, нигоҳдории оромгоҳҳои ҳамватанон, ки дар кишварҳои хориҷӣ мавҷуданд, тадбирҳои зарурӣ меандешад.

Моддаи 34. Марказҳои фарҳангӣ дар хориҷа

Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа марказҳои фарҳангӣ таъсис медиҳад ва бо ҳамкории дигар давлатҳо фаъолияти онҳоро ба роҳ мемонад, ба **шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ** барои ба мақсадҳои фарҳангӣ истифода бурдани моликиятҳои шароитҳои муҳайё месозад.

Моддаи 35. Иштирок дар ташкилотҳои байналмилалӣ фарҳанг

Таъсиси шахсони ҳуқуқӣ хориҷӣ дар соҳаи фарҳанг ва филиалу намоёндагӣҳои онҳо дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад. (ҚҶТ аз 28.06.11с., №734)

Шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ ҳуқуқи ба ташкилотҳои байналмилалӣ фарҳанг дохил шудан доранд.

Ташкилотҳои фарҳангии Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд дар сафҳои худ аъзои хориҷиро муттаҳид намоянд ва ҳуқуқ доранд маблағҳои кишварҳои хориҷӣ, ташкилотҳои байналмилалӣ ва шахсони

алоҳидаро истифода баранд.

**Моддаи 36. Ҷавобгарӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур
Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур мутобиқи қонунгузори
Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд. (ҚҶТ аз 5.08.09, № 544)**

**Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Душанбе 13 декабри соли 1997
№ 519**

Э. РАҲМОНОВ

**ҚАРОРИ МАҶЛИСИ ОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

Оиди мавриди амал қарор додани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фарҳанг»

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 1997, № 23-24, мод. 353)

Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор мекунад:

1. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фарҳанг» пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

2. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон:

Ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хусуси ба Қонуни мазкур мутобиқ гардонидани санадҳои қонунгузорӣ тақлифҳо пешниҳод намояд;
қарорҳои худро бо Қонуни мазкур мутобиқ гардонад.

**Раиси Маҷлиси Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Душанбе 13 декабри соли 1997
№ 520**

С. РАҶАБОВ